

Avaimet yhdenvertaiseen Saloon

Salon kaupungin yhdenvertaisuussuunnitelma
2024-2030

Sisällys

1. Johdanto
2. Ihmisoikeuksia turvataan kansainvälisillä sopimuksilla
3. Kansallinen lainsäädäntö
4. Yhdenvertaisuustyö Salon kaupungissa
 - 4.1 Kuntalaiskyselyn havainnot
 - 4.2 Huomioita nykytilasta
 - 4.3 Tavoitteet uudelle ohjelmakaudelle
- 5 Kehittämiskohteet
 - 5.1 Konsernipalvelut
 - 5.2 Sivistyspalvelut
 - 5.4 Elinvoimapalvelut
 - 5.5 Tekniset palvelut
6. Toimeenpano ja seuranta

1 Johdanto

Suomi on sitoutunut noudattamaan ihmisoikeuksia sekä kansainvälisiä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussopimuksia. Kaupungin toiminnallisella tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmalla näitä sitoumuksia toteutetaan käytäntöön kaupungin palveluissa ja muussa toiminnassa.

Ihmisoikeuksilla tarkoitetaan kaikille yhtäläisesti kuuluvia perustavanlaatuisia vapauksia ja oikeuksia. Ihmisoikeudet pohjautuvat kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin. Ne takaavat ihmisarvoisen elämän jokaiselle. Luonteeltaan ihmisoikeudet ovat yleismaailmallisia, luovuttamattomia ja perustavanlaatuisia.

Ihmisoikeussopimukset ovat Suomea velvoittavaa sääntelyä. Perusoikeuksilla tarkoitetaan perustuslaissa turvattuja oikeuksia. Perusoikeudet taataan Suomen perustuslaissa (1999/731, 22 §), joka velvoittaa julkista valtaa turvaamaan perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen. Kunnilla on merkittävä rooli ihmisoikeuksien toteutumisessa, sillä paikallishallinnon toiminta ja palvelut vaikuttavat asukkaiden jokapäiväiseen elämään. Sukupuolten tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys luovat pohjan muiden oikeuksien toteutumiselle.

Tätä ohjelmaa on valmisteltu yhteistyössä kaupungin eri palvelualueiden kesken. Työn tavoitteena on ollut löytää konkreettisia kehittämiskohteita yhdenvertaisuuden parantamiseksi Salon kaupungissa.

2 Ihmisoikeuksia turvataan kansainvälisillä sopimuksilla

Perusta kansainvälisille ihmisoikeuksille ja yksityiskohtaisemmille sopimuksille on luotu vuonna 1948 YK:n ihmisoikeuksien julistuksella. Julistuksessa todetaan: ”Kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoiltaan ja oikeuksiltaan.”

Euroopan ihmisoikeussopimus (1950) on Suomen kannalta merkittävin ihmisoikeuksia käsittelevä asiakirja. Sen 14 artikla sisältää syrjinnän kiellon. EU:n tasolla pätevät perusoikeudet määrittää Euroopan unionin peruskirjassa (2000). Lisäksi Euroopan unionin perussopimus, eli Lissabonin sopimus (2009), selkeyttää EU:n roolia perus- ja ihmisoikeuksien suojelijana ja määrittelee muun muassa tasa-arvon, ihmisoikeuksien kunnioittamisen ja vähemmistöihin kuuluvien oikeuksien kunnioittamisen keskeisiksi eurooppalaisiksi arvoiksi.

Vuonna 1979 hyväksytyssä YK:n naisten syrjinnän poistamista koskevassa yleissopimuksessa tavoite on edistää ihmisoikeuksien toteutumista tasa-arvoisesti sukupuolesta riippumatta. Euroopan neuvoston Istanbulin sopimus (2011) on luotu ajatuksena ennaltaehkäistä ja poistaa perheissä tapahtuvaa väkivaltaa sekä naisiin kohdistuvaa väkivaltaa yleensä.

Eurooppalaisella tasa-arvon peruskirjalla edistetään sukupuolten tasa-arvoa paikallishallinnossa. Tarkoituksena on kokonaisvaltaisen tasa-arvon saavuttaminen esimerkiksi vähentämällä naisiin kohdistuvaa syrjintää ja edistämällä osallisuutta päätöksenteossa. Useat kunnat ovat sitoutuneet asiakirjan tavoitteisiin allekirjoittamalla sen.

YK:lla on ihmisoikeusjulistuksen lisäksi olemassa useita tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviä sopimuksia.

Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (1966) sisältää mm. työskentelyyn, terveyteen, asumiseen, koulutukseen ja kulttuuriin liittyviä oikeuksia.

Kansalaisyhteisö- ja poliittisia oikeuksia koskeva yleissopimus (1966) puolestaan sisältää säännöksiä muun muassa sanan-, yhdistymis- ja uskonnonvapaudesta.

Kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskevan sopimuksen (1965) tavoitteena on rotuun, ihonväriin, syntyperään tai kansalliseen tai etniseen alkuperään perustuvan syrjinnän ehkäiseminen. Sopimuksen mukaan rotusyrjintä ja kansanryhmää vastaan kiihottaminen tulee kriminalisoida ja rasismia tulee ehkäistä kaikin keinoin.

Yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista (2006) edistää ja suojelee vammaisten henkilöiden oikeuksia, vapauksia ja ihmisarvon kunnioittamista. Sopimus kiinnittää huomiota siihen, että ihmisoikeudet, perusvapaudet ja osallisuus päätöksenteossa kuuluvat täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti myös vammaisille henkilöille.

Kaikki ihmisoikeudet koskevat myös lapsia. Lisäksi YK:n Lapsen oikeuksien yleissopimus (1989) turvaa oikeudet jokaiselle lapselle myös Suomessa. Lapsen oikeuksien sopimus määrittää myös vammaisten lasten oikeudet.

3 Kansallinen lainsäädäntö

Suomen perustuslaki (1999/731, 22 §) velvoittaa julkista valtaa turvaamaan perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen. Kuntalain (2015/410, 1 §, 8 §) mukaan kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja vastaa muun muassa palvelujen ja muiden toimenpiteiden yhdenvertaisesta saatavuudesta.

Lisäksi Suomen lainsäädännössä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskevat laki miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta (1986/609) ja yhdenvertaisuuslaki (2014/1325). Nämä lait tarkentavat perustuslaissa annettua syrjinnän kieltoa.

Yhdenvertaisuuslaissa todetaan: *”Ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen.”*

Tasa-arvolaki puolestaan kieltää sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän.

Kansainvälisten sopimusten ja kansallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslainsäädännön keskeisiä yleisperiaatteita ovat syrjimättömyys sekä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen. Viranomaisilla on lakisääteinen velvollisuus sekä ehkäistä syrjintää että edistää toiminnallaan aktiivisesti tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmien ja taustojen tunteminen on välttämätöntä päätöksenteon taustalla, jotta palvelut voidaan järjestää ihmisoikeuksien näkökulmasta kestävästi, mahdollisuudet jakaantuvat tasaisesti, eikä kukaan joudu syrjityksi. Myös ihmisten itsensä on tärkeä tuntea omat oikeutensa, jotta he voivat tunnistaa väärän kohtelun.

Muodollisen yhdenvertaisuuden lisäksi on huolehdittava tosiasiallisen yhdenvertaisuuden toteutumisesta. Muodollinen yhdenvertaisuus on sitä, että ihmisiä kohdellaan samalla tavalla, esimerkiksi oikeudellisissa asioissa. Tosiasiallinen yhdenvertaisuus on sitä, että yhdenvertaisuus toteutuu ihmisten erilaisista lähtökohdista ja mahdollisuuksista riippumatta.

Joskus todellinen yhdenvertaisuuden saavuttaminen edellyttää positiivista erityiskohtelua. Yhdenvertaisuuslain 9 §:ssä todetaan: *”Sellainen oikeasuhtainen erilainen kohtelu, jonka tarkoituksena on tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistäminen taikka syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäiseminen tai poistaminen, ei ole syrjintää.”*

3 Kansallinen lainsäädäntö: digitaalinen saavutettavuus

Laki digitaalisten palveluiden tarjoamisesta velvoittaa julkisia organisaatioita huolehtimaan yhdenvertaisuuden nimissä digitaalisten palveluiden, kuten verkkopalvelun saavutettavuudesta.

Saavutettavuus on yhdenvertaisuuden edistämistä. Saavutettava verkkopalvelu on kaikkien ihmisten käytettävissä mahdollisimman helposti.

Tämä tarkoittaa sitä, että verkkopalvelussa tai verkossa jaettavassa dokumentissa on helppoa navigoida, että sisällöt ovat ymmärrettäviä ja havaittavia, ja että niihin pääsee käsiksi myös erilaisten avustavien teknologioiden avulla. Saavutettavan sisällön tuottamisessa otetaan huomioon erilaiset ihmiset ja varmistetaan se, että tietoa on saatavissa mm. useamman kuin yhden aistin varassa. Saavutettavista ja selkeäkielisistä sisällöistä hyötyvät erityisesti erilaisista fyysisistä vammoista kärsivät, mutta niistä on apua myös mm. maahanmuuttajille, kehitysvammaisille, ikäihmisille, lapsille, lukihäiriöstä kärsiville ja lopulta meille ihan kaikille, jotka kamppailevat toisinaan tietotulvan ja kiireen keskellä.

Verkkopalveluiden saavutettavuutta tarkastellaan kansainvälisen saavutettavuuskriteeristön (WCAG) avulla, johon myös laki digitaalisten palveluiden tarjoamisesta perustuu.

Myös sähköisten palveluiden lisääminen edistää yhdenvertaisuutta. Digitaalisten kanavien avulla palvelun pariin voi päästä huolimatta mm. etäisyydestä tai fyysisistä esteistä, kunhan digitaalisen palvelun saavutettavuudesta on huolehdittu edellä esitetyin kriteerein.

4 Yhdenvertaisuustyö Salon kaupungissa

Salon kaupungin arvot ovat rohkeus, vastuullisuus, oikeudenmukaisuus ja ystävällisyys. Ne soveltuvat hyvin myös tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön peruskiviksi, jossa rohkeasti puolustamme ihmisoikeuksia ja teemme toimia epäkohtiin puuttumiseksi. Oikeudenmukaisessa kaupungissa kaikille annetaan tasavertaiset mahdollisuudet tulla kuulluksi ja jokaista kohdellaan arvostavasti sekä ystävällisesti.

Salon kaupunki on asettanut yhdeksi strategiseksi tavoitteekseen palveluiden saavutettavuuden ja esteettömyyden, mikä on keskeistä yhdenvertaisuustyötä. Esimerkiksi rakennetun ympäristön, viestinnän ja tilojen varustelun suhteen tehdään jatkuvaa työtä tavoitteen saavuttamiseksi.

Normitietoisuus auttaa työntekijöitämme tunnistamaan ennakkosenteita ja lisää kykyä erilaisten ihmisten myönteiseen kohtaamiseen. Normeilla viitataan yhdenvertaisuuden kontekstissa osin tiedostamattomiinkin oletuksiin siitä, minkälaisia ihmiset ovat ja minkälaisia heidän pitäisi olla.

Monet vallitsevista normeista perustuvat stereotypioihin, oletuksiin ja ennakkoluuloihin, jotka osaltaan ylläpitävät syrjiviä rakenteita yhteiskunnassa ja asettavat valtaväestöstä poikkeavan ihmisen eriarvoiseen asemaan.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen on kaikkien Salon kaupungissa työskentelevien tehtävä. Näiden asioiden tuntemus on henkilöstön ammatillista osaamista ja yksi sosiaalisesti kestävän kaupungin peruskivistä. Kun työntekijöiden normitietoisuus kasvaa, he osaavat haastaa omia ennakkoluulojaan ja oletuksiaan, mikä parantaa palvelua monimuotoisen asiakaskunnan näkökulmasta.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyön koordinointi ja edistäminen kuuluu Salossa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmän tehtäviin. Yhdenvertaisuustyötä tehdään eri osissa organisaatiota osana arkea.

Vaikuttamistoimielimet ja muut vaikuttajaryhmät edistävät osallisuutta ja tuovat esiin oman viiteryhmänsä näkökulmia. Lakisääteisiä vaikuttamistoimielimiä ovat nuorisovaltuusto sekä vanhus- ja vammaisneuvostot (Kuntalaki 2015/410). Salossa toimii lisäksi romanityöryhmä sekä maahanmuuttajaneuvosto.

4.1 Kuntalaiskyselyn havainnot

Päivitystyön aluksi toteutettiin kuntalaiskysely, jolla kartoitettiin yhdenvertaisuuden nykytilaa Salon kaupungissa. Kuntalaiskyselyyn oli mahdollista vastata verkossa tai kaupungin palvelupisteissä sekä uimahallissa. Henkilöstölle on tehty oma aiheeseen liittyvä kysely, jota käsitellään Henkilöstön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa.

Vastauksia saapui määräaikaan mennessä 216, joista 18 paperilomakkeella. Verkkolomakkeeseen käytetty keskimääräinen vastausaika oli vajaat 11 minuuttia. Vastauksia saatiin kattavasti kaikista ikäryhmistä, joista korkeimmat vastaajamäärät olivat 40–49- sekä 50–59-vuotiaat. Vastaajista 154 oli naisia, 41 miehiä ja loput eivät määritelleet tai halunneet kertoa tätä taustatietoa.

Hieman alle puolet vastaajista oli kokenut syrjintää tai epäasiallista kohtelua viimeksi kuluneen vuoden aikana. Vastaavasti hieman reilu puolet oli havainnut jonkun muun kohtaavan syrjintää tai epäasiallista kohtelua.

32 prosenttia vastaajista kertoo kokeneensa syrjintää kaupungin palveluissa. Suurimmaksi syyksi kyselyssä nousivat ikä ja terveydentila. 27% syrjintää kokeneista vastaa kokeneensa niin toistuvasti. Syrjinnän kokemukset jakaantuvat melko tasaisesti eri osiin organisaatiota.

Epäasiallista kohtelua kertoo kokeneensa 25 prosenttia vastaajista. Myös tässä ikä ja terveydentila nousevat suurimmiksi syiksi kokemuksille. Epäasiallista kohtelua on koettu niin työntekijöiden kuin muiden asiakkaidenkin taholta, ja se ilmenee ensi sijaisesti vähättelevänä tai loukkaavana kohteluna. Muutamia vastaajia on kokenut väkivaltaa tai seksuaalista häirintää. Myös epäasiallisen kohtelun kokemukset jakaantuvat tasaisesti organisaatiossa. Toistuvasti epäasiallista kohtelua vastaa kohdanneensa 19 prosenttia.

Syrjinnän ja epäasiallisen kohtelun kokemukset olivat eri vastaajien kesken hyvin erilaisia ja vaihtelevat niin työpaikan löytämisestä elinkeino toiminnan lupa-asioihin tai asuinpaikkaan.

Tätä yhdenvertaisuusohjelmaa varten toteutetussa kyselyssä ei tullut esille erityisesti henkilön etnisestä taustasta tai äidinkielestä johtuvia syrjinnän ja huonosti kohtelun kokemuksia. Syy tähän on mitä todennäköisimmin se, ettei vastaajien joukossa ollut montakaan maahanmuuttajataustaista henkilöä. Kyselyjen haasteena on, saavuttavatko ne maahanmuuttajaväestön ja saadaanko heidät vastaamaan kyselyyn.

4.2 Huomioita nykytilasta

Yhdenvertaisuussuunnitelmaa valmistellut työryhmä on käynyt läpi kaupungin voimassa olevan yhdenvertaisuussuunnitelman palveluita koskevat kirjaukset ja niiden ajantasaisuuden. Pohjatyöstä ovat vastanneet työryhmän jäsenet edustamallaan palvelualueilla.

Nykytilan kartoituksessa on laajalti todettu yhdenvertaisuuteen liittyvien kysymysten olevan edelleen melko samankaltaisia kuin vuonna 2017 hyväksytyssä yhdenvertaisuussuunnitelmassa. Lainsäädäntöön on tullut muutoksia ja tiukennuksia mm. verkkoviestinnän saavutettavuudesta, rakennusten esteettömyyteen sekä varhaiskasvatuksen yhdenvertaisuussuunnitelmiin liittyen.

Monikulttuurisuus on Salossa arkipäivää. Kymmenien eri kieltä puhuvien, eri kansallisuuksia edustavien ja eri uskontokunnista olevien asukkaiden yhdenvertainen kohtelu ja hyvien väestösuhteiden mukainen kohtaaminen vaatii huomiota ja toimenpiteitä kaupungin palveluissa.

Yksi Salon kaupungin keskeisiä yhdenvertaisuushaasteita liittyy laajaan maantieteelliseen kokoon. Asiakkaalla saattaa olla hankaluuksia kulkea palvelun pariin, mikäli käytössä ei ole omaa autoa.

Vanhat leikkipaikat eivät täytä kaikilta osin esteettömyysvaatimuksia. Uusia leikkipaikkoja suunniteltaessa ja vanhoja saneerattaessa leikkipaikoissa otetaan huomioon esteettömyys ja parempi saavutettavuus.

Apuvälineitä käyttäville pyritään turvaamaan riittävä tila liikkua jalkakäytävällä mm. mainostelineiden ja terassien sijoittelussa vaadituissa lupaehdoissa.

Vanhojen katualueiden esteettömyys on haasteellista toteuttaa keskusta-alueella. Salossa oleva maaperä aiheuttaa katujen ja jalkakäytävien painumista, kun taas usein rakennukset ovat paalutettuja ja niiden korkeus pysyy ennallaan. Tällöin haasteita aiheuttavat mm. rajapinnat kaupungin ja yksityisen kiinteistöjen kohdalla. Myös pysäköintipaikkojen varaaminen liikuntaesteisille on keskusta-alueella haasteellista.

Ennen kuin katualueita uudistetaan laajemmin, tulisi olla tiedossa linjaukset esim. keskustan kävelykatujen ym. kehittämisen osalta. Uusia katuja rakennettaessa ja vanhoja saneerattaessa huomioidaan sen hetkiset esteettömyysvaatimukset. Kunnostusta tehdään määrärahojen puitteissa.

Laki edellyttää tietyn tasoisia ratkaisuja esteettömän rakentamisen osalta luvittamisessa (vähimmäistaso). Neuvonnassa ja ohjauksessa sekä esimerkiksi lausuntopyyntömenettelyssä voidaan painottaa enemmän hyväksi koettuja esteettömyysratkaisuja, jotka ovat vähimmäistasoa paremmat. Näitä lakia parempia ratkaisuja ei kuitenkaan voida määrätä noudatettavaksi, vaan ainoastaan ohjata ja neuvoa parempaan ratkaisuun.

Valvonnassa yhdenvertaisuusperiaate edellyttää samanlaisten vaatimusten asettamista samankaltaiselle toiminnalle. Valvonnassa asiakkaiden yhdenvertaista kohtelua edistetään noudattamalla valvonnalle laadittuja valtakunnallisia valvontaohjeita. Erittäin tärkeää yhdenvertaisuuden noudattaminen on ryhdyttäessä hallinnollisiin pakkokeinoihin, koska siitä aiheutuu usein toimijoille myös taloudellisia seuraamuksia.

4.3 Tavoitteet uudelle ohjelmakaudelle

- Ihmisoikeuksien toteutuminen ja nollatoleranssi syrjinnälle ovat Salon kaupungin yhdenvertaisuustyön keskiössä. Kaupungin palveluissa kaikki kuntalaiset kohdataan arvostavasti ja tasavertaisesti.
- Henkilöstön osaamista yhdenvertaisuuskysymyksissä vahvistetaan mm. koulutuksilla, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelun sekä yhdenvertaisuussuunnitelman seurannan avulla. Henkilöstöä kannustetaan puuttumaan havaitsemiinsa epäkohtiin.
- Esteettömän ja saavutettavan kaupunkiympäristön rakentaminen on tärkeää yhdenvertaisuuden takaamiseksi. Kaupunkina kiinnitämme huomiota fyysisten tilojen esteettömyyden lisäksi myös esimerkiksi viestinnän saavutettavuuden parantamiseen.
- Haluamme, että tilamme ovat turvalliset kaikille olla oma itsensä.

5 Kehittämiskohteet

5.1 Konsernipalvelut: hallinto-, talous- ja henkilöstöpalvelut

Keskeinen kehittämiskohde	Toimenpide	Seuranta/Mittari	Vastuutaho
Saavutettavuus vaaleissa	Vaalien saavutettavuuden jatkuva ja kokonaisvaltainen huomioon ottaminen. Vaalijärjestelyt yleisellä tasolla yhdenvertaisuus- ja esteettömyysnäkökohdat huomioon ottaen mukaan lukien tehokas ja riittävä tiedottaminen.	Jatkuva seuranta	Hallintopalvelut
Laskutus- ja perintäohjeet	Ohjeiden päivittäminen niin, että ohjeistuksessa toteutuu asiakkaiden yhdenvertainen kohtelu	Jatkuva seuranta	Talouspalvelut
Henkilöstön yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman toteutus	Ohjelman toimeenpano.	Jatkuva seuranta	Henkilöstöpalvelut
Anonyymin rekrytoinnin käytön laajentaminen	Esihenkilöiden koulutus ja opastus anonyymin rekrytoinnin käytössä.	Anonyymien rekrytointien määrä vuosittain	Henkilöstöpalvelut, toimialat

5.1 Konsernipalvelut: viestintä

Keskeinen kehittämiskohde	Toimenpide	Seuranta/Mittari	Vastuutaho
Verkkosivujen sisältöjen saavutettavuus	Saavutettavuuskoulutukset ja -ohjeistukset verkkosisältöjen ja asiakirjojen tuottajille.	Jatkuva seuranta	Yhteisöpalvelut/viestintä
Selkeä ja ymmärrettävä kieli kaikissa kaupungin palveluissa	Sisäiset kampanjat ja tietoisuuden kasvattaminen selkeän ja ymmärrettävän kielen merkityksestä erilaisille asukasryhmille.	Jatkuva seuranta	Yhteisöpalvelut/viestintä
Saavutettavat sähköiset palvelut ja lomakkeet	Digitaalisen lomakejärjestelmän hankkiminen ja käyttöönotto	Jatkuva seuranta	Yhteisöpalvelut/viestintä

5.2 Sivistyspalvelut: opetus-, varhaiskasvatus- ja nuorisopalvelut

Keskeinen kehittämiskohde	Toimenpide	Seuranta/Mittari	Vastuutaho
Koulujen yhdenvertaisuussuunnitelmien päivittäminen.	Kouluissa päivitetään yhdenvertaisuussuunnitelmat, ja niissä otetaan huomioon tämän suunnitelman suuntaviivat työskentelylle.	Suunnitelmat laadittu	Sivistyspalvelut/opetuspalvelut
Säännöllinen tasa-arvokysely oppilaille	Tasa-arvokysely vähintään joka toinen vuosi oppilaille. Tasa-arvokyselystä luodaan sellainen, että opetuspäällikkö saa tulokset kaikilta kouluilta. Rehtorille oman koulun tulokset.	Koulukohtaiset tasa-arvokyselyt toteutettu syksyllä 2023. Seuraava kysely viimeistään syksyllä 2025.	Sivistyspalvelut/opetuspalvelut
Varhaiskasvatusyksiköiden yhdenvertaisuussuunnitelmien laatiminen.	Yksiköissä laaditaan yhdenvertaisuussuunnitelmat, ja niissä otetaan huomioon tämän suunnitelman suuntaviivat työskentelylle.	Suunnitelmat laadittu	Sivistyspalvelut/varhaiskasvatuspalvelut
Yhteisöön kuulumisen kokemus	Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen Eri kulttuureihin tutustuminen	Jatkuva seuranta	Nuorisopalvelut
Palveluiden saatavuuden lisääminen- kokemus hyväksytyksi tulemisesta omana itsenään	Turvallisen tilan pilotointi Asiakaskysely	asiakaspalaute Kerran vuodessa kysely nuorisotilojen käyttäjille	Nuorisopalvelut LYK-työryhmä

5.2 Sivistyspalvelut: opistopalvelut

Keskeinen kehittämiskohde	Toimenpide	Seuranta/Mittari	Vastuutaho
Kansalaisopiston saavutettavuuden parantaminen	Saavutettavuuden parantaminen viestinnässä Esteettömyyden parantaminen	Saavutettavuus parannukset verkkosivuilla ja muussa viestinnässä/lukumäärä, reklamaatiot Ylhäistentien ja Piritan toimenpiteet/lukumäärä suhteessa tavoitteisiin	Rehtori, apulaisrehtori, kurssisihteeri, viestivät opettajat Palvelualue ja yksikkö sekä tilapalvelut
Musiikkiopiston yhdenvertaisuussuunnitelma ajan tasalla.	Yksikössä laaditaan yhdenvertaisuussuunnitelma, ja siinä otetaan huomioon tämän suunnitelman suuntaviivat työskentelylle.	Suunnitelma olemassa	Musiikkiopisto

5.2 Sivistyspalvelut: vapaa-ajan palvelut

Keskeinen kehittämiskohde	Toimenpide	Seuranta/Mittari	Vastuutaho
Saavutettavuuden parantaminen vapaa-aikapalveluissa	Omatoimikirjastojen toiminnan vakiinnuttaminen Asiakaskohtaisen tietoturvan parantaminen Timmi –tilavarausjärjestelmän käytön laajentaminen Kulttuuritoiminnan suunnittelu siten, että se on taloudellisesti ja alueellisesti saavutettavaa sekä mahdollisimman esteetöntä Museokokoelmien digitointi WC –tilojen muuttaminen sukupuolineutraaleiksi	Käyttäjätilastot Asiakasviestinnässä tehtävät muutokset Tilavarausjärjestelmän käytön osuus kaikista varauksista Jatkuva seuranta Digitoidun aineiston määrä Muutettujen tilojen määrä	Vaski-tuki, paikallisella tasolla kaikki asiakaspalvelua tekevät työntekijät Liikuntapalvelut Yleiset kulttuuripalvelut Museonjohtaja ja intendentit Palvelualueet ja tilapalvelut
Toiminnan läpinäkyvyyden lisääminen kulttuuripalveluiden järjestämisessä	Avoimet ohjelmistohaut sekä ajantasainen viestintä prosesseista, päätöksenteosta ja rahoituksesta	Jatkuva seuranta	Yleiset kulttuuripalvelut
Yleisöjen, taiteen ja kulttuurin tekijöiden, sisällön ja ilmaisumuotojen sekä yhteiskunnan monimuotoisuuden huomioiminen palveluiden suunnittelussa sekä palveluista viestittäessä	Kulttuuriluotsitoiminnan kehittäminen Viestinnän selkokieliisyys ja monikieliisyys Viestintäkanavat huomioivat moninaisuuden Yhdistys- ja oppilaitosyhteistyön lisääminen	Jatkuva seuranta	Yleiset kulttuuripalvelut

5.3 Elinvoimapalvelut: kaupungin kehittäminen

Keskeinen kehittämiskohde	Toimenpide	Seuranta/Mittari	Vastuutaho
Maahanmuuttajaneuvoston toiminnan kehittäminen.	Hyvien vaikuttamistapojen löytäminen maahanmuuttajaneuvostolle. Uusien jäsenten löytäminen kattavasti eri yhteisöjen joukosta parantamalla tiedottamista ja löytämällä uusia kanavia väestön tavoittamiseen.	Jatkuva seuranta	kaupungin kehittäminen/kansainvälisyys
Ehkäistä maahanmuuttajataustaisten kuntalaisten jäämistä palveluiden ulkopuolelle esimerkiksi kielen ymmärtämisen vuoksi.	Monikielisen viestinnän lisääminen kaupungin palveluissa. Työntekijöiden kulttuurisensitiivisen osaamisen kehittäminen. Tulkkipalvelujen tehokas käyttö asiakkaan palvelutarpeen mukaan, eri kieliset esitteet, työntekijöiden kielitaidon kehittäminen.	Jatkuva seuranta Jatkuva seuranta Jatkuva seuranta	kaupungin kehittäminen/kansainvälisyys, viestintä, työllisyyspalvelut
Räätälöityjen palveluiden puuttuminen kotoutumisesta. Usein palvelut samat kuin kantaväestölle, vaikka tarpeet vaihtelevat.	Tunnistetaan räätälöityjen palveluiden tarve ja pyritään toteuttamaan niitä.	Jatkuva seuranta	kaupungin kehittäminen/kansainvälisyys
Kaupungin henkilöstön koulutus kohtaamaan maahanmuuttajia eri väestöryhmistä.	Koulutus lisää kielitietoisuutta, tietoa antirasismista ja yhdenvertaisuuden edistämisestä sekä auttaa vastaamaan palvelutarpeeseen vaihtelevissa tilanteissa.	Jatkuva seuranta	Työllisyyspalvelut, kotoutumisen palvelut, kaupungin kehittäminen/kansainvälisyys
Ohjaus- ja neuvontapalveluiden kehittäminen pitkäjänteisesti.	Turvataan nykyisin hankkeena tehtävän palvelun jatkuvuus.	Jatkuva seuranta	Työllisyyspalvelut, kotoutumisen palvelut, kaupungin kehittäminen/kansainvälisyys

5.3 Elinvoimapalvelut: liikennepalvelut

Keskeinen kehittämiskohde	Toimenpide	Seuranta/Mittari	Vastuutaho
Heikentyneen liikuntakyvyn vaikutukset mahdollisuuteen käyttää joukkoliikennettä.	Koko kaupungin kattava palveluliikenne. Aktiivinen ja laaja tiedottaminen palveluliikenteestä.	Jatkuva seuranta Jatkuva seuranta	Liikennepalvelut
Kielen ymmärtämisen haasteet vaikeuttavat palveluiden käyttöä.	Aikataulut saatavilla sekä sähköisenä että painettuna. Sähköisten palveluiden saavutettavuuden parantaminen.	Jatkuva seuranta Jatkuva seuranta	Liikennepalvelut
Maantieteellinen laajuus joukkoliikenteen tasapuolisessa järjestämisessä.	Käytössä tasataksa, joka lisää yhdenvertaisuutta. Alueellinen tasavertaisuus huomioidaan joukkoliikenteen palvelutasomäärittelyssä.	Jatkuva seuranta Palvelutasomäärittely tehty	Liikennepalvelut

5.3 Elinvoimapalvelut: työllisyyspalvelut

Keskeinen kehittämiskohde	Toimenpide	Seuranta/Mittari	Vastuutaho
Osalla asiakkaista haasteita työnhaussa ja sähköisessä asiointissa TE-palveluissa.	Voimalan digineuvonta ja muu asiointiapu. Omavalmentajien neuvonta.	Jatkuva seuranta	Työllisyyspalvelut
Työnhakijalla on laajat ja osin monimutkaiset velvollisuudet hoitaa TE-palveluiden asiakkuutta ja edistää omaa työllistymistään.	Lisätään saavutettavuutta ja huomioidaan tiedonantovelvollisuus TE-palveluissa.	Jatkuva seuranta	Työllisyyspalvelut
Heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistyminen vaikeaa ml. vammaiset, osatyökykyiset, nuoret ja maahanmuuttajat.	Tehokas koulutus- ja TE-palvelujen käyttäminen, tiivis yhteistyö Varhan, Kelan, oppilaitosten ja palveluntuottajien kanssa. Lisätään kohderyhmän työmahdollisuuksia yhdessä työnantajien kanssa mm. palkkatuen ja työkokeilun avulla.	Jatkuva seuranta	Työllisyyspalvelut
Asiakkaiden elämäntilanteeseen ja työllistymisedellytysten parantamiseen tulee kiinnittää huomiota palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä.	Palveluohjaus ja palvelujen kehittäminen yhdessä kumppaneiden kanssa.	Jatkuva seuranta	Työllisyyspalvelut
Työpaikat jakautuvat jossain määrin edelleen mies- ja naisvaltaisiin aloihin.	Eri alojen työpaikkoihin ja koulutuksiin ohjataan työnhakijoita kiinnostusten, osaamisen ja työntekijätarpeen perusteella.	Jatkuva seuranta	Työllisyyspalvelut

5.3 Elinvoimapalvelut: maankäyttö

Keskeinen kehittämiskohde	Toimenpide	Seuranta/Mittari	Vastuutaho
Yhdenvertainen kaupunkisuunnittelu, jolla pyritään tietoisesti välttämään asuinalueiden eriarvoistumista.	Olemassa olevien ja uusien asuinalueiden suunnittelussa huomioidaan eri väestöryhmien välisen yhdenvertaisuuden toteutuminen.	Jatkuva seuranta	Maankäyttöpalvelut
Osallistavan kaupunkisuunnittelun kehittäminen tiedonsaannissa.	Kohtaamispaikkojen mahdollistaminen. Kaupunkisuunnittelussa huomioidaan mahdollisuudet eri taustaisten kuntalaisten tahattomalle kohtaamiselle ja vuorovaikutukselle. Yhteisöllisyyden kehittyminen lisää osallisuutta ja sitouttaa kuntalaisia oman asuinalueensa aktiiviseen kehittämiseen.	Jatkuva seuranta	Maankäyttöpalvelut
Esteettömyyssuunnitelma puuttuu.	Esteettömyyssuunnitelman laatiminen ohjelmakauden aikana.	Suunnitelma laadittu	Elinvoimapalvelut/kehittämispalvelut

5.3 Elinvoimapalvelut: rakennus- ja ympäristövalvonta

Keskeinen kehittämiskohde	Toimenpide	Seuranta/Mittari	Vastuutaho
Esteettömyyden ja saavutettavuuden parantaminen.	Edellytämme suurempien julkisten- ja palvelurakennusten rakennuslupahakemusten yhteydessä erillistä esteettömyysselvitystä. Sähköinen asiointipalvelu vastaa sen saavutettavuudesta, saavutettavuusseloste löytyy palvelun verkkosivuilta. Tarvittaessa hakemus otetaan vastaan paperisena.	Kattavuus kohteissa Jatkuva seuranta	Rakennusvalvonta
Asiakaspalvelun monipuoliset muodot ja monikielisyys ja selkokielinen viestintä	Asiakaspalvelun saavutettavuus monella tapaa: työmaalla, toimistolla, puhelimitse, sähköpostilla, asiointipalvelussa, asiakkaan luona ja tarvittaessa esim. tekstiviestillä. Viranomaisen on käytettävä asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä.	Jatkuva seuranta	Rakennusvalvonta, ympäristönsuojelu, maaseutupalvelut, ympäristöterveydenhuolto
Laatujärjestelmän käyttö työkaluna yhtenäisten valvontakäytäntöjen edistämiseksi.	Työkalun auttaa yhdenvertaisuuden toteuttamista ympäristöterveydenhuollon palveluissa.	Jatkuva seuranta	Ympäristöterveydenhuolto

5.4 Tekniset palvelut: tilapalvelut ja infra

Keskeinen kehittämiskohde	Toimenpide	Seuranta/Mittari	Vastuutaho
Käytössä olevan vanhan rakennuskannan esteettömyyden parantaminen.	Rakennusten esteettömyyttä ja saavutettavuutta parannetaan erityisesti peruskorjausten yhteydessä vastaamaan nykyvaatimuksia. Pienempiä parannustöitä tehdään jatkuvasti tarpeen ilmaantuessa.	Vuosittainen seuranta osana talousarviota ja tilinpäätöstä. Jatkuva seuranta	Tilapalvelut
Vanhojen katualueiden ja leikkipuistojen esteettömyyden parantaminen.	Alueita saneerataan nykynormien mukaiseksi vuosittain määrärahojen puitteissa.	Vuosittainen seuranta osana talousarviota ja tilinpäätöstä.	Infrapalvelut

5.4 Tekniset palvelut: ravitsemis- ja puhtaanapitopalvelut

Keskeinen kehittämiskohde	Toimenpide	Seuranta/Mittari	Vastuutaho
Yhdenvertaisuuden kehittäminen edelleen palvelualueen rekrytoinnissa.	Panostetaan entisestään ulkomaalaistaustaisen ja muiden haasteellisten ryhmien rekrytointiin voimavarojamme kaihtamatta, esimerkkinä kaupungin muille palvelualueille.	Onnistuneiden, haasteellisten rekrytointien (toistaiseksi työsuhteet, määräaikaiset työsuhteet, palkkatukityöllistäminen ja muut työllistämismenetelmät + työssäoppimisopiskelijat) määrien positiivinen kehitys lukumäärinä.	Ravitsemis- ja puhtaanapitopalvelut
Ravitsemispalveluiden tuotannonohjausjärjestelmän eli ruokalistan moninaisuuden kehittäminen edelleen.	Kehitetään ruokalistoja yhtenäisemmiksi ja sopivammiksi entistä moninaisemmille asiakasryhmillemme.	Moninaisuuden lisäys ruokalistoilla lukumäärinä.	Ravitsemis- ja puhtaanapitopalvelut
Mahdollisen uuden yhtenäiskoulun: Uskelan koulu + päiväkotiruokasalin esteettömyyden ja asiakasystävällisyyden parantaminen asiakkaat huomioiden ja mukaan ottaen.	Uuden ns. Uskelan koulu + päiväkodin ruokasali/ ruokasalit suunnitellaan ja tehdään esteettömiksi saapua, liikkua ja poistua, noutaa ruoka ja valita ruokailupiste. Ruokasaliin, osin erillinen ruokailupiste sitä tarvitseville. Suunnitteluun osallistuvat Rapu/ väen lisäksi asiakkaiden edustajat: koululaiset ja opetushenkilöstö.	Uuden Uskelan koulu + päiväkotiruokasaliin saapumis- ja poistumisteineen suunnittelu aloitetaan työryhmässä Rapu ja tulevien käyttäjien edustajat (= työryhmäläisten määrä ja suunnittelupalaverit). Työryhmälle osallistumisesta kokemuksineen asiakastyytyväisyyskysely suunnittelun käynnistämisen jälkeen ja sen päättyessä. Asiakastyytyväisyyskyselyt käyttäjille tuloksesta valmistuttua ja vuosittain valmistumisen jälkeen, mahdollisine parannusehdotuksineen ja toimenpiteineen.	Ravitsemis- ja puhtaanapitopalvelut